

KAZANIE

w

KOŚCIELE
NOWO - WYSTAWIONYM

przy

Pierwszym Obrządku
NABOZENSTWA

MIANE

w O C I A Ł U

przez

X. GABRIELA CEDROWICZA

Kanonika Łeczyckiego
Plebana Opatowskiego,

i Słupskiego,

K A Ł N O D Z I E J Ę

Szkół Woiewodzkich Kalis:

w K A L I S Z U

w Drukarni J.O. Xcia Jmci PRYMASA

Arcy - Biskupa Gnieznicńskiego R.1787.

IMPRIMATUR

Czytałem Kazanie Jmci X.
Gabriela Cedrowicza Kanoni-
ka Łęczyckiego &c: przy pier-
wszym obrządku Nabożeństwa
w Ociążu miane; które, że i
do zbudowania i do nauczania
czytelnika, równie służyć mo-
że, godnym go druku byź
śadzę.

6698 X, Jan Gorzyczewski, O.

Z BIBLIOTEKI
SEMINARIUM
SANDOMIERSKIEGO

P. Doktor, Szkoł Ka-
liskich Pro-Rektor,
Xiąg w Archi-Dye-
cezyi Gnieźnieńskiej
Censor.

WIELMOZNYM

Sch-Mość Państwo

ANTONIEMU

ŁĘTKOWSKIEMU

Stolnikowi Łęczyckiemu

i

JOANNIE z NOWOWIEYSKICH

pierwszém zamężciém

GRABINSKI

Staroście Pastrzebińskiej

drugiem

ŁĘTKOWSKI

Stolnikowy Łęczycki

DOBRODZIEIOM.

K Azanie, w nowo-wy-
stawionym Kościele, drugo
tému miesiącu, iak odemnie
(1) w Ociq-

w Ociążu mówioné, kómu
bym, abo miał, abo téż po-
winién, gdy z druku wycho-
dzi, przypisać; długo się
namyślać nie potrzeba by-
ło. Jakóż i nie namyśla-
łem. Skoro mi tylko Pa-
sterz mieyscowy o wydanie
go na widok mówił, dopie-
roż, skoro się, by wyszło na
widok, skutecznie przyłożył;
pod Waszém Imieniem, do
Rak wám go náprzód, Wiel-
możni Państwo, a potém, kó-
mu się dostanie, podając,
wydadź przed się wziąłem.
To czyniąc, nic wiécéy nie-
czynię; iedno, co i sprawie-
dli-

dlivość, i co moia przy-
chylność, każe. Miané
wszakże to Kázanie tam,
gdzie Wy Dziedzicami i Pa-
nami mieysca; miané w tym
Kościele, który, iże stoi,
wasz w tém udział łaski,
wasza szczodroblivość. Do
Was tedy, i Wám, chwála
z wystawiénia iego, należy.
Wy-ć o tę chwałę bynāy-
mniéy niedbacie. Sercé bo-
wiém wasze, iak od pró-
znèy chluby dalekiè; tak za-
wsze do tego, co się ku czci
BOŻEY, ku swemu zbawie-
niu, robi, aho robić może,
dążące. Tak iest, tak, za-

(2)

iste

iste. Owo, przy Święcie,
Kazań i nabożenstw, z przy-
kładem poddanych, z zachę-
ceniem innych, nieopuszcza-
nie; owo na Mszy świę-
tey, nie mówię, we dni uro-
czyste, ale i powszednie,
choć przy zatrudnieniach,
bywanie codzienne; owo u-
gęszczanie do świętych taie-
mnic Ołtarza, i oczyszczanie
sumnienia swiego; owe czę-
ste posty i umartwienia; owo
trzymanie w boiaźni Bo-
skiej, i siebie, i swoich; owa
w sprzeczcie Kościelnym, już
to po Ołtarzach, już do u-
bioru Kapłańskiego, kofzta-
wna

wną ozdobą; owo Pasterza
Dzień na dzień do stołu swo-
iego wzywanie; owo Du-
chowienstwa z uszanowa-
niem przyjęcie; ów Twój,
Wielmożny Stolniku, prócz
innych w Kraju usług, a
przez usługi, za usług, ów Ro-
ku tysiąc, siedemset, siedm-
dziesiąt, siódmego, w Swią-
tyni Prawa i sprawiedliwo-
ści, bez skażenia serca, bez na-
dwerżenia sumnienia, spra-
wowany Deputata Kaliskie-
go iak naychwalebniey U-
rząd; pieczęć kładą tey pra-
wdzie, którą wypisuję. Rza-
dki tego wszystkiego w tym
wieku

wieku przykładzie! Lecz
to też jest właśnie, co Wam
nie tylko przed Niebem,
ale i przed Ziemią, boć
Dobre czyny, nawet i u za-
wistnego świata, nie idą na
próżno, iedną szacunek, za-
ługę, pochwałę. Stąd jest,
że Was w posiadzeniach lu-
bia. Stąd, że się z Wami
w przyjaźń ściłą wiążą.
Stąd, że Wam, co ja wiem,
jak najlepiey życzą. W
tem to życzeniu, od tąd,
jak Was iedno, Wielmożni
Państwo, mam szczęście za-
znania, trwam i ja state-
cznie; abym przynajmniey
tak

tak moję przychylność ku
wám okazał, w zamiar tych
dobrodziejstw, które odbie-
rałem. Wywiązać Wam się
inaczej nie mogę, zwłaszcza
przy tym dniu, którego I-
mieniny, Wielmożna Stol-
nikowo, Twoje obchodzimy.
Życiesz w przedłużoné la-
ta; życie Oboje pomyślnie;
życie przy niezgasłej
pamięci Imienia waszego,
ieźli nie dłużej, to aby pó-
ty, com i w Kazaniu na koń-
cu w obec, przy wszystkich
oświadczył, póki tøy Swią-
tyni stanie; życie w tøm
błogosławieństwie BOSA,
którego dla Was, i dla Do-

mu całego, pragnę. To
są moje teraz; te będą i
na zawsze chęci. Przyym-
cież iè tak łaskawem ser-
cém; iak ia Wam z przy-
chylnego serca, to Kázanie
moje, przypisuję, poświę-
cam, oddaję.

Wielmożnych Państwa

Dobrodzieiów

najniższy Sluga

X. S. Cedrowicz

KA-

KAZANIE

Suscitaverunt domum Domini in statum pristinum, & firmiter eam stare fecerunt.

II. Paralip. XXIV. v. 13.

Wystawili dom Pański, iako był piérwéy, i uczynili, że stał mocno.

T Ak-ci iest, o **BOZE**, w nayświętzym Sakramencie utaiiony Panie! tak, com rzekł, do tych słów, i, co z słów, do

A do

do rzeczy. Dóm to iest dla Ciebie. Dóm Twóy prawdziwie; bo od prawdziwie, o na-ń, dbających, Tobie wystawiony. Dóm, ku czci Twoiéy, ku wygodzie Wiernych, iak chętnie w namyśle poczęty; tak i pośpiesznie, od iednych przez nakład nieskąpy, przez chętną przykładkę od drugich, po swem zaczęciu, w robocie idący. Dóm, zgoła, iak na tę Wieś, piękny; dom, kształtniéy od dawnégo, a równie, iak dawny, ieźli nie warowniéy, na tém samém mieyscu, iako był i przedtém, rozprzesztrzenióny. *Suscitaverunt domum Domini in statum pristinum, & firmiter eam stare fecerunt.* I w tymci to domú, w tym Kościele Two-

Twoim, ia pierwszy kázę. Kázanie-ć moié, iak mój teraz zwyczaj, króciutkié. Kázanie przecież, co do téy Swiątyni, która wystawiona; co do Dobrodzieiów, za których nakładem stáwianá; i co do wieku, w którym wystawioná, stófo-wné. Wiek to iest, gdzie wielu na Swiątynie biie. Wiek, gdzie Swiątyniom nie uczynić nie chce. Wiek, gdzie radzi-
by, nie mówię, podupadłé Swiątynie dzwigać, ale i o-
wszém, które są, obalać. Ta-
ka, wielki BOZE! w pod-
danych twoich oziębłość, taki
nie rozum, takié zepsucie. Lu-
bo zaś to złé, po całym świe-
cie, ledwie nie powszechné;
z tém wszystkiém od nie któ-

A z rych

rych, ferc Chrzéscianańskich, po-
bożnych, gorliwych,, czego
mámy w sąsiedzkiem od tego
(*), i w tém samém mieyscu,
nie mniéy chwálebny, iak i
oczywisty dowod,, dalekie.
*Suscitaverunt domum Domini in
statum pristinum, & firmiter e-
am stare fecerunt;* Wystawili
dom PANSKI, iako był pier-
wéy, i uczynili, że stał mo-
cno. O! bądź-że wám, za
to, wieczná pamięci, pociecha,
chwała i naśladowanie; tam-
tym

(*) *W sąsiedzkiem*, to jest w Skal-
mierzycách od Ociąza cwiérć ma-
lé mili. Tam J. X. Stanisław Ko-
stka Podbowicz, Kanonik Kaliski,
Proboszcz mieyscowy, Apostolski,
i Konsystorza Kaliskiego Pisarz,
własnym kosztem, wyjąwszy Ka-
plicę i Zakrystya, które iuż da-
wniey murowane były, Kościół
wymurował.

tym niech będzie, wstyd, gro-
za, fromota, żal i pohańbiénié.
Możnáby o wás, i o nich, to tu,
co u Ezdrasza w inném rozu-
miéniu mówiono, powiedziedź
Non est vobis & nobis, ut ædifi-
cemus domum DEO nostro, sed nos
ipsi soli ædificabimus Domino
DEO nostro. Nie możecie
wy znami, czyli, iak ja mó-
wię, nie chcecie, budować do-
mu BOGU naszému; ale my
tylko sami zbuduiémy Panu
BOGU naszému. Tak-ci.
Niechcą nic dla Kościołów
czynić, nie chcą ich budować;
oto, co iest wstydém dla nich.
Wy, i czynicie, i budujecie;
oto, co pociechą dla was. Ja-
kóż, iż tak, nie inaczéy, iest;
uznacie z tego, co powiem, i

co

Æsdræ IV.

Ÿ. 3.

co rzeczą Kázaniá będzie, o-
boi w tym wieku gatunek, czy-
li wiek z gatunku przywodząc.
Słuchaycie; iuż mówię.

Wiek to iest, gdzie co w
powszeczności uczynić Kościo-
łom, rzeczą bardzo rzadką.
Zawstydźciez się, co nic Ko-
ściołóm uczynić nie chcecie.
*Non est vobis & nobis, ut aedifite-
mus domum DEO nostro, piér-
wszą.*

Wiek to iest przecież,
gdzie w szczegulności podu-
padłe Kościoły dzwigaią.
Cieszciez się, co té Ko-
ścioły dźwigacie, i coście téu
tu Kościół podźwignęli. *Sed
nos ipsi soli aedificabimus Domi-
no DEO nostro, drugá.*

Tyc

Ty-ć wiesz Panie, co za
duch mój w mowie: że duch
prawdy, duch rzeczywistości,
duch, iakiby w każdym o dō-
my Twoie, a w nas ducho-
wnych szczególniey, by dobrze
nas zgryzł, ziadł, bydź, podług
Dawida i Jana, powinień. *Ze-*
lus domus tuæ comedit me. W
tym tedy duchu, ia niegodny
Kaplán usta swé otwierám.
Pokrzepcz-że ie łaską, aby
nie ustały; aby i owszem,
choć do zmordowania, mówiły,
bylé to było, i dla Swiątyń
z lepszą, i dla słuchacza z po-
żytkiem, i dla Ciebie z chwa-
łą, na którą pragnę zawfze mó-
wić, przy twoiéy przyczynie,
pierwszy Kościele Wcielóné-

Psal: LXVIII

Ŷ. 10.

Joan: II.

Ŷ. 17.

go SŁOWA, Najsświętszą MA-
RYO! Ad M. D. G.

CZĘŚĆ PIERWSZA.

GDy pierwszey części do-
wodzę; moglibyście wszyscy
ustąpić na czas, wyiść z te-
go Kościoła, ani tu przytó-
mnymi bydź. Nie do was
to mowa, gdzie mowa o nie-
uczynności ku BOGU, i ku
Jego dómóm. Samych, ia-
samych nieprzyjaciół Swią-
tyń, chciałbym mieć; z nimi
sám a sám chciałbym się ro-
sprawić. O ni-ć tu nie sta-
ną. Bo, kto Kościołów nie
cierpi; czy-z rád do tych-
że Kościołów uczęszcza? do-
pie-

10

piéróż, czy rád, co wnich mó-
wia, słucha? Słysz, nie sły-
sząc; abo, co gorzjá, słyszác,
śmieie się, drwi z tego i opák
tłumaczy. Ty więc ludu
wierny, ty trzodo Chrystusa,
ty garstko pobożnych, i iako-
kolwiek o Kościoły ieszcze
dbających Polaków, co rzeknę,
uważay; a tym, na Swiątynie,
i na ich dochody, nie przyia-
żnym ludziom, że nie powiém,
na Bożką dziedzinę, roziadłym
bluzniércóm, zatykáy gębę.
Dwoiakiégo, w tym wieku,
gatunku óni są. Jedni, co nic
Kościołóm nie czynią; drudzy,
co, widząc czyniących szemrzą,
i ledwie, co nie do chrypoty,
wrzeszczą.

Co

I. Co, mówi ten i ów, iż od
pierwszych zaczę, co ia mám
Kościoły podzwigać? co dla Ko-
ściołów, a przy tych, dla Księ-
ży, co czynić? BOG Kościo-
łów od nas nie potrzebny.
Tych też, co stoią, aż nad to.
Umnieyszaćby ich iefzcze po-
trzeba; a nie wałacé się dźwi-
gać, dopieróż nowe murować,
budować. Liepiéy, izby mniey,
a porządnych było. Wreszcie,
co Księży panoszyć, równie
się, iak i my, mających; a
boday nielepiéy i od nas. Ze
BOG Kościołów od nas nie
potrzebny; wiém miły bra-
cie. On má Niebo za stoli-
cę swoię; a ziemiá podnózkim
nóg Jego. Sám sobie dostatni;
potrzebować niczego nie może.

Ina-

Inaczey, potrzebuiać czego,
BOGIEM by niebył. Cokol-
wiek na Niebie, i pod Niebém
iest, ón to uczynił. Więcéy
má, niż wydał; a tak má wię-
céy, iż, chcąc się w uwagę za-
głębiać, z tego, co wydał, nic
mu nie ubyło. Pán iest nad
Pany; BOG nad wszystkie Bo-
gi. Ziemiá go, i Niebo, ni-
gdy nieogarną; a dóm drewnia-
ny, abo murowany, miałby go
ogarnąć? To powiadám, wiem;
ale też i to wiem, iż ten-ze
to sam BOG, który tak w so-
bie dostatni, wielmożny, nie
ograniczóny, niczego od nas
niepotrzebuiący, ten-że, mó-
wie, BOG, nie inny, powiedział:
Uczynią mi Świątnicę, i będę
mié-

Exod. xxv mieszkał w posrodku ich; *Fa-*
W. 8. *cientq; mihi Sanctuarium, &*
habitabo in medio eorum. O!

co to tedy za dobroć **BOZA**,
iż raczy między nami mieszkać;
a mieszkać dla tego, by nam bło-
gosił, by nędze naszé i po-
trzeby wspierał, by nas w
tych Świątyniach, które mu
stawiamy, na każde wołanie,
wysłuchiwał, przyymował, ra-
tował. *Aures meae erectae ad*
ii Paral. vii *orationem ejus, qui in loco isto*
W. 15. *oraverit.* Broń-że teraz, kto
chcesz, mieysca dla Kościo-
łow; oszczędzay wydatków i
udziału na nie; burz je, oba-
láy, i, choć się w twéy dzie-
dzinie walą, niedźwigáy. Nie
BOGU to stąd złé; lecz to-
bie. **BOGU**, jeżeli, to tylko
znie-

zniewąga. Ty, prócz zniewągi
Bożey, za którą odpowiedziedź
musisz, brak mieć będziesz rze-
czy, co raz, to większy, *Quia* Aggæi I,
domus mea deserta... ecce fa- *ψ. 9.*
ctum est minus. Otóż tobie
złe! Ty w niebłogosławień-
stwie na polu, w niebłogosła-
wienieństwie na ludziach, w nie-
błogosławienieństwie na bydle, i
na wszelkiéy pracy, wiek prze-
marnotrawisz. *Quia domus mea* Ibidem &
deserta... vocavi siccitatem su- *ψ. 11.*
per terram.. & super homines, & su-
per jumenta, & super omnem
laborem manuum. Otóż tobie
złe! Ty, co náygorksza, zgu-
by, nie tylko doczesney, ale
téż i wiecznéy nie uydziesz, *Isaiæ xxvi*
In terra Sanctorum iniqua ges- *ψ. 10.*
sit, & non videbit gloriam Domini.

Otoż

Otoż tobie zlé! Tak to, tak, BOG, nieuczynność ku Kościołóm, kárze. Już ci się tedy iedno nieudało; nie udá zapewné i drugié. Lepiéy, iż by mniéy, a porządnych było. Nieganię ia porządnych Kościołów; i nikt ich, chyba zapalónéy głowy, i pomiészanégo muzgu, ganić niemoże. Sftąd przeciéz nie idzie, iż lepiéy, mniéy śich mieć, niżeli więcéy. Bo im częstszé Kościoły, tém więkšzą sposobność ugęszczania ludzi; im częstszé ugęszczanié ludzi, tém więkšzą BOGU przypadkowá chwála; tém nawet wysłuchanié, proźb ludzkich, które za modlitwą idzie, łatwieyszé. *Et ibitis, & orabitis me, & ego exaudiam*

Jerem.
XXIX.
Ÿ. 12.

73
diam vos. (*). Niech będą porządne; ale też niech będą i częste. Porządności ich, wielość nie przeszkadza. Ci to tylko mówią; co się, i do ozdób, i do ich stawiania, w niwczém nie przyłożą. Och! iaki-że to wstyd, utrzymywać to, czego utzymać nie można! Gryzłbyś się pewnie, gdybym ia powiedział- Lepiéy, iż mniéy Szlachty, boć náybardziéy tén stán na Kościoły b-
ie,

(*) Ktemuć i S. Chrysofom, na tých, co to mówią, że tak się można w domu, iak w Kościele, modlić; a tэм czasem boday się gdzie modlą, woła. *Te homo decipis & magno in errore versaris. Nam si & domi quoque datur orandi facultas; tamen fieri non potest, ut domi tam bene ores, quam in Ecclesia.* Tom V. contra Anomæos, Homil: 3. de incomprehensibili DEI natura.

ie, lepiéy, iż mniéy będzie;
a maiętnieyfszych, uczciwfszych,
godnieyfszych. Nie mówię ci
tez tak; nie mów więc i ty,
ták, przeciw Kościołóm. Nie
mów ani tak, iakoby Księża
panofzyć się mieli. Właśnie
się teraz spanofzy, gdzie, nie
tylko naddawać Kościołóm, a-
le i co ich, oddawać, rzeczą
bardzo trudną. Zewsząd na
duchownych złe. Czy to kó-
mu przegrać: to duchownému;
bo, że duchowny. Czy kogo
oszukać: to duchowného; bo,
że duchowny. Czy kómu, co
iego, nie oddadź: to ducho-
wnemu; bo, że duchowny. Ka-
żdy go niemal, swóy i obcy,
wstydzący się zebrać, i iawnie
zebrzący, skubie. I masz-się
pano-

panoszyć? W oczy każdemu
náywięcący duchowni, i ich
dobra, wchodzą. Niewiém,
skąd ta wina na nich. Cała,
iż duchowni. Wszyscy teraz
święci, wyiąwszy duchownych;
wszystko wszystkim wolno,
wyiąwszy duchownym. Aże
duchowni; choćby nie nie mie-
li, to wiele mają. O! do-
chody, dochody duchownych!..
gdzie ledwie żyć można; gdzie
kawálek roli, meznego kilka,
kilkanaście kóp, abo téż wier-
teli, na sług, na żywność, na
suknią, to cała intráta; i to
ieszcze trzeba o Kościele po-
mnieć, bo teraz, wyiąwszy St.
ro-Polkich Panów, z których
i wy Państwa, mieysca tu te-
go Dziedzicy, iesteście, Pano-

B wie

Exod. xxx.
v. 13.

wie wiedziédź o Kosciółach
niechęą. Wiele mają ... Jakże
przecié wielé?.. Pewnie tak,
boć tacy duchowni, iák w Sta-
ro-zakónnym owo Kościele?
Ach! niech słuchaiają, co i Ko-
ściółóm, i przy nich Kapła-
nóm, nie niechęą uczynić. Nie-
chay słuchaiają- Oto tam, iż kil-
ka ich tylko wymienię, oto,
kto miał lat dwadzieścia, pła-
cić duchownym rok rocznie
musiał, nad pięć srebrnych gro-
szy (*). Prze-Bóg! powiedzą,
czyż

(*) Syklami płacono. Siclus sre-
brny wart złotych naszych dwa i
grofzy szesnastie. A lubo W. X.
Wuiek sławny tłumacz Pisma, przy
Rozdziale, Księgi Piérwszèy Moy-
zészowèy, XXIII, pod wiérfzem
15. na brzegu tak pisze Siclus wazył
półtaléra; to się nie sprzeciwia temu:
bo w tén czas nie tak szła, iák te-

czyż to może bydź (*)? iest,
i w rzeczy było; mam to wy-
pisané z Pisma. Oto tam,
wszystkie piérworodné bydlę. Num: xviii
cé oddáwały się Kapłanom, a á y. 15.
człowiecze odkupowały się zło-
tych z ókładem dwunastu. Prze-
BOG! powiedzą, czyż to mo-
Ba. . . . . że

---

raz, Moneta. Pól sykla tedy, czy-
ni złoty jeden i groszy ośm; co
trzeba i nizey uważać, z złotych
na Sykle rachując.

(*) Kto chce wiedzieć, wiele
to czynilo, i, iak wielka liczba
tych, co placili, była; niech czy-
ta, oprócz Rozdziału XXV. Książ
drugich Moyżeszowych, Rozdział
XXI. Książ pierwszych Paralipo-
menon. Inaczey, niebyłoby dzi-
wu, płacić od głowy nad pięć sre-
brnych groszy. Niech też nieo-
puszcza, iak tu, tak indziej, przy-
pisów pobrzeżnych, zwłaszcza
kto ma Pismo dawnym drukiem
Krakowskim przekładania W. X.
Jakuba Wuyka z Wągrówca S. J.

że bydz? iest, i w rzeczy by-
 ło; mam to wypisane z Pisma
Deut. xviii Oto tam, część wełny, po strzy-
 4. żeniu owiec, szła na Kapła-
 nów, szły i pierwociny wszel-
Levit. xxiii kiego zboża, ni się godziło
 14. iedź nowego chleba, ani też
 kazy, póki Kapłanom, co ich,
 nie oddano. Prze-BOG! po-
 wiedzą, czyż to może bydz?
 iest, i w rzeczy było; mam
 to wypisané z Pisma. Oto
 tam, od lat dwudziestu aż do
Levit. xxvii széscdziesiąt, każdy mężczyzna,
 3.4. okupując ślub (*), złotych nad-
 sto siedmnaście, a białogłowa
 siedmdziesiąt sześć, Kapłanom
 da

(*) Jakie to śluby, doczyta się
 każdy, w przypiskach pobrzeżnych
 pod tymże Rozdziałem. Aby zaś
 wiedział, co, mniej lat, nad te,
 lub więcéy mający, dawali; niech do
 wół Rozdziału przeczyta.

dawali. Prze-BOG! powie-
 dza, czyż to może bydź? iest,
 i w rzeczy było; mám to wy-
 pisané z Pisma. Oto tam, wży-
 scy gospodarze, každého po-
 koléniã, powinni byli dziesię-
 cinę dawać wszelkiégo zboża,
 owoców, bydła, wołów, owiec,
 i inné innych rodzajów gatun-
 ków. Duchownym, Prze-BOG!
 powiedzą, czyż to może bydź?
 iest, i w rzeczy było; mám
 to wypisané z Pisma; á tak
 wypisané, iż každému gotowém
 pokazać. Nie miéy iedno,
 ktoś zły iest, uporu. Znieś
 wszystko z ninieyszã Ducho-
 wnych intratã; a, gdy Kościo-
 łóm, i przy nich Kapłanóm,
 nic sam nie czynisz; przynay-
 mniey na czyniących nie szémrz.

II. Paralip.
 XXXI. á v. 5.
 II. Æsdræ X.
 á v. 35.

Boć

Boć tén wiek, iest to wiek,
w którym i o to nietrudno.

II. Pełno, w tym wieku, nie-
wiém, iak ich nazwać, czyli
pochlebców, czy prawych Ju-
daszow; co to, nic sami Ko-
ściołóm nie czyniąc, chcących
co czynić, odwodzą. Niele-
piéy-z, raz mówią, ubogim by
to dadź, co się na Kościoły da-
ie? Przez dawanie na Kościo-
ły szczodre, mówią drugi raz,
siebie się uboży; użkádza, i
krewnych, i powinowatych, i
dzieci, i dóm. Pozorna-ć ta
ich, iak na pierwszém, mowa; ie-
dno, czyli sprovedliwá, nie-
wiém. Boć też i Judasz, kie-
dy Marya, dla namaszczenia
i czci JEZUSA, drogi oleiek
wyla-

wylała, toż samo mówił. *Qua-*
re..non uenit..& datum est e-
genis? Przecz..nieprzedano..
 á nie dano ubogim? Gdybyś
 to, ty i ów, z litości wrodzo-
 ney, a nie z opacz nego rzkomo-
 użalenia, za prawdziwymi ubo-
 gimi krzesał; iefzczebym nie
 mówił. Mieć by ci tego za złé
 nie można; owżém możnaby
 poczytać za dobré. Ubogi a-
 bowiém prawdziwie,, mowie,
 prawdziwie, boć czasém, le-
 piéy co Kościołowi, niż ubo-
 gim, czynić,, ubogi prawdzi-
 wie, tém większego wart po-
 litowania, im coś iest więcéy,
 żywym w sobie Kościołém bę-
 dąc, od martwych Kościołów
 (*). Ale, kiedy to, nie duch
 ku

Joan. XII.
 v. 6.

(*). O oboyggu W. X. Wuiek pod
 Rozdziałem Mateusza XXVI,

ku ubogim, iak bydź powinién,
litośny; lecz duch ku Kościo-
łóm zdrady, duch skępstwa nie
z swégo, duch bezbożności, w
tobie się odzywa; to iest, na
co mówię, co ganię, przekli-
nam, potępiam. Dawanie Ko-
ściołóm, zdobiénie ich kształ-
tne, utrzymywanie porządne,
ubogich nie krzywdzi. Kte-
muć

---

gdzie liczba 10. tak. Nakłady na
Nabożestwo, na służbę i chwałę Bożą
uczynione, są uczynki dobre, i Panu
Bogu wazięczne, i częstokroć więcey za-
sługujące, niż gdyby je na ubogie obró-
cono: aczkolwiek oboie są dobre, i nie
kiedy rzecz iest powinniejszą ubogie o-
patrzyć. I owżam w niektórych po-
trzabach i przypadkach, Kościół Kie-
chy, krzyże i inne statki poświęcone ta-
mie, a ubogie imi wykupacie, abo opa-
tracie, Ambrosius libr. 2. Offic:
cap: 28.

muć Wielebny X. Wuiek (*) przed lat blisko dwiescie napisal. Pewna, slowa sa iego, pewna i za przodkoiw naszym doświadczone, iż się ubodzy na ten czas naylepięy mieli, kiedy więcéy na potrzeby Kościelné obracano. I teraz, zwyczajnie tam lepiey ubogim, gdzie iest i Kościolóm dobrze. Nie krzywdzi tedy Kościól ubogich; nie krzy-

Patrz pod tym samym Mateusza Rozdziałem na mieyscu w spomnionem.

(*) Ten to sam, który w przypiskach wspomniony; a o którym X. Jan Poszakowski w Kalendarzu Jezuickim na Rok MDCCXL. pod dniem 27. Lipca napisal. X. Jakub Wuiek Polak, biegłością języków Greckiego i Hebrajskiego, nauką Theologiczną, wymową Kaznodzieyską, przekonaniem Heretyków rządzeniem Collegiow i Prowincyi, wydaniem Polskiej z rozkazu Grzegorza XIII. i za konsensem Klemensa VIII Papięzow Byblii, i innych ksiąg znakomity. Prawa iego ręka, która tak wtele, na pomnozenie chwaty Bozkiej pisala, po wielu lat znaleziona iest nieskazona

1. Paralip.
xxii. v. 14.

krzywdzi, iak iefzcze zly do-
brym odradzafz, i swoich. Przy-
na ymniey ia o zadnym nie-
wiem. To wiem, ze Dawid,
zlota talentów fto tyfięcy, á
frebro tyfiąc tyfięcy talentów
(co, podług iednych, dwa ty-
fiące cztyryfsta millionów czer-
wonych złotych, podług dru-
gich więcey, mnięcy podług in-
nych (*), wynofi. Skarb to,
iakiby

(*) Różni różnie, té talenta, na
Czerwóné złote rachuią. X. Hie-
remias Drexelius é S. JESU, mąż
Apostolski, gorliwy Xiążat Bawar-
skich przez lat dwadzieścia i trzy
Kaznodziela, w fwoiey książeczce
prawdziwie złotéy *AURI FODINA*, w
Częsci trzeciéy, Rozd: pierwfzym,
Korneliusza á Lapide S. JESU, Mę-
ża wzróflem i pokorą nizifienkie-
go, ale, przy wyfokiéy mądfości,
znakomitęgo Pifma tłumacza, przy-
wodzi. Salomoni, pifze ón, pro Tem-
plo *Pater reliquit bis mille Et quadrin-*

jakiby się, przynajmniey iak ieden przed lat półtoraſta napisał, ledwie dziś w całej Europie

Patrz niżej w Przypiskach.

ropie

gentos milliones auri. I zaraz przydaie. Fuit ergo hæc auri summa incredibilis, & quæ vix totâ Europâ hodie reperiatur. Tego rachunku trzymâ się wielu, których ja czytałem, tak, co do Kazan, iak co do innych książek, wydawania, poważnych Pisarzy. W objaśnieniu Pisma niedawno wydaném, Mepochiusz, dwa tyſiące pięć set i pięć dzieſiat milionów czerwonych złotych naznacza. Słowa są Jego na Rozdział Księgi pierwſzey Paralipomenon XXII. pod wierszem 14. - Auri talenta centum millia, conficiunt mille ducentos ſeptuaginta quinque milliones aureorum. Mille autem millia talenta argenti, totidem faciunt milliones. Quare in ſolis iſtis duabus ſpeciebus, auri ſcilicet & argenti, reliquit David Salomoni bis mille quingentos & quinquaginta milliones aureorum. Nie iednakowo zapewne, co do garunku, co do wartości, talenta, ſicle, i inną, iak była na ten czas, a iak ieſt teraz, monetę brali. Rożność tę mo.

Solomon
w Kazan
X. S. 1800
I. 200
p. 100
1700

ropie znalazł.) Salomonowi Synowi, na wybudowanie Kościoła odstawił; a przecie ubogim nie został, ni uszkodził Syna. Szkoda, co ciębie niebyło; bobyś mu odradził, i może, zamiast bogatszym uczynić, do ubożstwa przywiódł. To wiem, że owi starożytni Jaxowie, Duninowie, Radziwiłłowie, więcéy nad trzysta stawiwszy Kościołów, dochód im nadawszy, bydź

Solikowski
w Kaz: Swią,
X. Stan: Bie-
lickiego S. J.
na Poswiąc:
Kościoła.

żesz widzieć na końcu u Menochiusza w przydatku, *Ioannis Marianae de Ponderibus & mensuris*, począwszy od karty 255. Naypóźniefy J. O. Xze Biskup Warmiński, i z Jmienia dawno, i z Pism swoich teraz, dobrze nam znany, w Księdze Zbiór potrzebniefszych wiadomości, w Tomie II na karcie 193. pod *Moneta* tak ma Tu się kładą nazwiska pienezne, które czytamy w Piśmie, z ich ewaluacyą na terazniefysze Polskie pieniądze:

bydź bogatymi w sobie, i w następ-
 czech swoich, niepoprzešta-
 li. Szkoda, co ciębie nieby-
 ło; bobys im odradził, i mo-
 że, zamiast bogatszymi uczy-
 nić, do ubóstwa przywiódł.

To,

	Zł.	gr.	sz.
Siclus srebrny wart naszych złotych	2.	16	
Sicli dimidium abo pulsykla	1.	8	
Obolus abo Gerach Kestrach pieniądz złotych		3	2.
Siclus auri	19.	17.	1.
Mina srebrna miała Sicl. 60. srebr.	18.	4	
Mina złota także 60 Sikl. złota	152.		
Talentum argenti zawierało 50. mi- nas srebra.	1088.		
Talentum Auri 100. minas Auri.			

Podług tedy Niego, nie wyno-
 siłoby, tylko tyśiac dwadzieścia i
 sześć millionów, sześć kroć sześć-

datki, na gry, na stroie, na
fraszki, na uczty, na przepy-
chy, i na to, czego mnie wstyd
mówić. Od tych więc odwódź
tych, którym, by co Kościo-
łom czynili, odradzasz. Lecz
co ty dbasz na to. Tobie
dobrze, że się sam poży-
wisz, odradzając tym, z któ-
rych łaski żyjeisz, i ciągnąc na
siebie, coby szło na Kościół. Za-
wstydz-że się, zawstydz, w prze-
konaniu będąc, iż, choć wiek
teraznieyszy, powszechnie
względem Kościołów nie czyn-
ny, *Non est vobis & nobis, ut
aedificet-*

---

leński, sześćdziesiąt, ów Firley,
dwadzieścia, iż innych, skąd in-
wiadomych, tu nie wyrażę; do-
czytań się w wspomnioney go-
dnej z uwagą od wszystkich czy-
tania Książce - *Irawdziny StanDucho-
wienstwa* - pod tymże Rozdziałem.

ædificemus domum DEO nostro;
 fzczegulnie iednak, co i na
 tém mieyscu dnia dzisieyszégo
 widzimy, czyni im dobrze,
 dzwigá ie i stawia. *Sed*
nos ipsi soli ædificabimus Do-
mino DEO nostro. O czém
 króciutéńko.

CZĘSC DRUGA.

Nie rozwodzę się szeroko.
 Sciésniám iák naykrócéy rzecz;
 ba owzém zamykám, w spo-
 sób, który przedsięwziáłem,
 mówiąc-Wiek to, gdzie w fzcze-
 gulności podupadle Kościoły
 dzwigaią. Małożabowiem, pu-
 ściwszy myśl tu w okolicę,
 małoż na okół, biorąc mil kil-
 C ka

ka, w tych kilku leciech, i-
ich wystawionych (*)? A to
też właśnie dowód naywiększy.
Choćbym nic nad to więcey nie
powiedział; dość na tém. Ja-
kóż i nie powiem. Mówię wam
tylko- Cieszcie się, cieszcie,
co w tym wieku Kościoły
dzwigacie, i coście tén tu
Kościół podzwignęli. Bo wie-
ciecz, co to, dzwigając Kościo-
ły, BOGU i sobie czynicie?
Oto BOGU, z dźwiganiá ich
przez

(*) Pomijam Skalmierzycki, bo
już o nim, było. W samym Ar-
chi Dyakonacie Kaliskim, tu nie
daleko, Droszew, Broniszewice, Ry-
chnów, Tłokinia, Godziszka, Gi-
życe; z których w każdym miej-
scu, niedawnó, stawioné drewnia-
né Kościoły. Chlewo, Dobra dzie-
dziczne J. W. J. Pana Pawła Bier-
nackiego, Chorążego Piotrkowskie-
go, Kawalera Orderu S. Stanisła-
wa, w Radzie Nieustaiącey przy

przez was, przyśluga nie mała;
wám zaś przed BOGIEM nie
mała zaśluga. Dofyc, kto u-
ważá, tego.

I. Podźwigneliście tén Ko-
ściół, czyli, boć to iedno, wy-
stawiliście go z gruntu zupeł-
nie. Och! iakże sobie Bozkie
uieśliście fercé! W tém to Je-
go cześć; w tém, iż tak po-
wiém, chluba. Kochá ón się w

C₂ Ko-

Boku J.K. M. zaśladaiącego. Tam,
ten Pan, Kościół murowany pię-
knym kształtem stawia. W Tur-
sku miejscu wstawioném Obrazem
MARYI, wspaniale i kosztownie
jest wymurowany Kościół, o któ-
rym, kto chce, niech czyta Ka-
zanie, na przeprowadzenie Obra-
zu tegoż nie dawno odemnie tam
miané, i z pod druku wyszłé. W
Błaszczach dziedzicznym Miałe-
czku Wielmożnych Ignacego z
Lipego i Barbary z Zychlińskich

Aggæi i.
y: 8.

Kościółach sobie wystawio-
nych. Mówi, co niegdyś przez
Aggeusza Proroka, gdy chciał,
aby mu stáwiano Kościoły.
ædificate domum, & acceptabilis
mihi erit, & gloriabor; Zbuduy-
cie dóm, a będzie mi przyie-
mny, i rozstawię się. Tak-ci,
o Państwo, tak, o Dobrodzieie,
tego Kościoła! Przyiemny to
dóm BOGU zapewné; ilé, że
nie z zdiérstwa, nie z krzy-
wdy poddanych, nie z uciemię-
żenia

Lipkich, Łowstwa Ziemi Wscho-
wskiej, Państwa prawdziwie, iak to,
co BOGU, tak i co ludziom, mo-
gą uczynić, czyniących, Kościół, mo-
żna powiedziedź, że piękny, ich wła-
snym, na wszystko i we wszlykim,
kosztem, z opatrzeniem sprzętu, i co-
kolwiek do Kościoła potrzebnego
jest, z polepszéniém w zamianie
ról Księdza, ot zgoła taki, iakiego
tám cała okolica nie má, cały mu-
rowany, cały dokończony. Po-

żenią sierót, nie z oszukania, nie z zdrad, nie z podstępstw, stawiany. Chęć była w stawianiu go czysta; toć musi być BOGU przyślužna. Jest, ani wątpić; ale też i wam jest załugująca.

II. Utraciliście grosza cokolwiek; bądźcież pewnymi, że wam BOG przysporzy. Trudno bez nakładu czego dokazać. Biedna chałupa, a i ta kosztuje; cóż Kościół nie ma? Lecz mnieysza, kiedy wam stąd dobrze. *Ne sumptum spe-*
ctes.

święcenia tylko, po skończonéy wewnętrzney ozdobie, z Ich chwalebne go przedsięwzięcia, czeka. Ciż Państwo, w Miłkowicach, trzy mile od Białzków, Dobrach także swoich, Kościół swoim nakładem stawiają.

Tom. III.
In Acta
Homil: 18.

des, sed fructum reputa, mówi
Chryzostom. Tén to Chry-
zostóm, który do Carogrodzan,
będąc ich Biskupém, kazywał,
prosząc, zaklinając, nakazując

Ibidem

im, aby, co Wioska, Kościoły
mieli, *Nemo villam habeat Ec-
clesiâ non instructam.* Tén to
Chryzostóm, który ich ostrze-
gął, aby się nie składali tém,
czém i u nás nie ieden składa,
że blisko, i że w sąsiedztwie,
od siebie Kościoły; że wielki
wydatek, a dochodu mało. *Ne*

Ibidem

*mihî dixeris, prope est, in vicinia
est, multa est impensa, mo-
dicus proventus.* Tén to Chry-
zostóm, który im tłumaczył,
że Wieś całą tylé nie uczyni,
co Kościoł; *Putes majorem tibi-
totâ villâ proventum futurum esse.*

Ibidem

Wczem

Wczem że to, pytacie się, ta-
kiém? Oto tu, za was, usta-
wiczné modlitwy będą, tak od
Kaplana, iák od ludu, wespół.

Orationes pro te perpetuae fient.

Oto tu, Msza za was, w Niedzie-
lę każdą; *Oblatio singulis Do-*
minicis (*). Oto tu, przy świę-
táy

ibidem

(*) Niemá się rozumieć, żeby
tylo co niedziela Msza Święta za
Parafianów bywała. Bydź ona po-
winna: oprócz Niedzieli, co Świę-
to, zwłaszcza takowé, którego Mszy
Świętey słuchać lud obowiązany.
Dawniey różné były zdania. Je-
dno nádto z rozwolnieniem, dru-
dzy nádto z ścisłością, pisali. Ja
naypóźnieyszego z Teologów kładę,
Parochi tenentur applicare missam pro
populo, omnibus diebus festivis, etiam si
congruam non habeant sustentationem.
Si uero pingues habent redditus, non
tenentur saepius missas applicare. Al-
phonsus de Ligorio Episcopus S.
Agathæ Gothorum Tomo III.
ad finem in Append. III Cap. III.
Art. III. Sect. II. num. 109. de Sacri.

Ibidem

téy Ofierze, imię wafzé, za ży-
ciá między żyjącymi, po śmier-
ci między umarłymi, wspomni-
nané będzie; *In sacris oblatio-
nibus semper nomē tuū referri.* Ma-
łaż to zasługa, a z zasługi, ko-
rzyść? Pomniycie iedno, w
téy Swiątyni Bożéy, ku téy
zasłudze, i ku téy korzyści,
dobrze się sprawiać. Precz
zatém

---

ficio Missæ. Benedykta też XIV, ta-
kie są słowa - *Censemus declarare, Nobis
abundè satisfactum fore...dum ii, qui ani-
marum curam exercent, sacrificium missæ
pro populo celebrent, atque applicent in Do-
minicis, aliisq; per annum diebus festis
de præcepto, In Epist: Encyclica
Cum semper. Tom: I. Bull: data 19,
Aug: 1744.* Dla uboższych to iest
pozwolenie, że w Swięto mo-
gą wziąć na Mszą, byle i lud Mszy
świętey w Parafii słuchał, i oni
Mszą Parafialną odprawili w inny
dzień tygodnia. *Prosper de Lamber-
tinis in Comment. de Sacrif: Missæ Sect:
II. §. 56.*

zatém stąd nieufzanowaniá,
precz dziękności, precz po-
lzepty wszelkié, precz ogląda-
niá się, precz myśli ladaikié.

Niech Sakramenta, Chrztu, Cia-
ła i Krwie Pańskiéy, Pokuty,
Małżeństwa, które w tym Ko-
ściele przyymować będziecie,
stoią wam na myśli, co zna-
czą. Niech każda nauka, Ká-
zanie każde, każda Msza świę-
ta, nabożeństwo każde, każde-
mu na dobro wychodzi. Ina-

Serm: 33.

czèy-obáwiać się trzeba, by, gdy
się te Ambrożego prawdzié
będą słowa - z małym grzechém
do Kościoła wchodzą, z Ko-
ścioła z wielu grzechami wy-
chodzą; - owé téż Chryzostoma
nieśprawdziły się - te rzéczy go-
dne są piorunów, które się w

Homil; 24.
in Acta.

Ko-

Kościele dzieią-by zatém pió-
runy nie były.

O! brońże nás tego, i za-
chowáy Panie! Niech, iak tén
dóm Święty, tak i my będzie-
my świętymi. Błogosław mu
i nám, iak go iuż błogosławił
dzisiáy, mający moc na to,
pełen zasług mąż (*), między
innemi i stąd chwály godzién,
że nie żałował także na Kościół,
w sąsiedztwie tu go, swym ko-
sztem stawiając. *Benedic Do-*
mine domum istam nomini tuo
ædificatam. Prosił ón Cię, BO-
ZE! poświęcając Kamień, byś
tym błogosławił, a błogosła-
wił na ciele, na duszy, za któ-
rych nakładém Kościół tén wy-
budowany, *Ut, quicumque ad*

Ex Rit; Be-
ned: novam
Ecclesiam.

(*) J. X. Podbowicz, ten to
sam, o którym wyzey jest w przy-
pisku.

*hanc Ecclesiam ædificandam, pu-
rá mente auxilium dederint, cor-
poris sanitatem & animæ mede-
lam percipiant.* O to samo i ia,
kończąc to Kazanie, proszę.
Błogosław, błogosław. Niech
to błogosławiénstwo, padnie na
Wielmożnych z Imiénia i z U-
rzędu godnych, a tu dziedziczących
Państwo, którzy udział
łaski swéy nieskąpéy, na wy-
stawienié tego Kościoła, chę-
tnie w ręce Pasterskie złożyli.
Pamięć, ich imię, niech poda-
ie pamięci póty, póki tego Ko-
ścioła stanie. Niech padnié
i na tych, którzy iakimkolwiek
sposobém przyłożyli się tu.
Niech padnie na Pasterza miey-
sca tuteyszego (*), który tém

Ibidem be-
nedic, prim.
lapid.

(*) J. X. Jakób Kupayski Kano-
nik Kaliski, Kapłan pobożny, przy-

więkzhey warcién pochwały,
że tému mieyscu chciał bydz
przygodny, a o tym Kościele
póty myślący, aż póki nie sta-
nął. Niech padnie i na nás, czy
to duchownych, czy Swieckich,
którzyśny się w dzień tén, które-
go Przeniesienié i Loretańskiego
Domku, Kościół powfzechny
wspóminá, właśnie, iak i tam,
na wprowadzénie, do tego Ko-
ścioła, tego Nabożeństwa, po-
zgrómádzali. To gdy ia mó-
wię, mówciesz i wy w duchu-
Day to BOZE! Amen.

---

kładny, Pasterkie obowiązki, we
wzysłkiém pełniący. Godzien od
następcy, którykolwiek będzie,
wdzięczności przez pamięć u Boga;
ilé, że, oprócz starunku o Kościół,
wielé dla Plebanii, w porządnym,
tak iey, iak innych budynków,
stawieniu, uczynił.

